

Z serii:

Emerytura reemigranta w Polsce

*Podręcznik seniora
wracającego z USA do kraju*

Elżbieta Baumgartner

Zagadnienia:

Na kim polegać na starsze lata • Jak budować majątek, by nadrobić stracony czas • Social Security odbierana w Polsce • Pułapki na wyjeżdżających za granicę • Ile kosztuje cię brak obywatelstwa • Wyjazd a IRA, 401(k), pensje zakładowe • Polskie emerytury i renty • Gdzie zostawić pieniądze • Jak dysponować pieniędzmi z Polski • Podatki emerytów w USA i w Polsce • Ubezpieczenie zdrowotne w Polsce • Sanatoria • Pomoc społeczna dla seniorów w Polsce • Mieszkania i dodatek mieszkaniowy

Emerytura reemigranta w Polsce

Podręcznik seniora wracającego z USA do kraju

Elżbieta Baumgartner

Wydanie piąte uaktualnione i rozszerzone

Copyright by Elżbieta Baumgartner
255 Park Lane, Douglaston, NY 11363
Tel. 1-718-224-3492, www.poradniksukces.com

Okładka: Przemysław Skok, Skok Communication Arts Co., tel. 1-718-224-2948

Wydawca: Polpress Services, 255 Park Lane, Douglaston, NY 11363, tel. 1-718-224-3492

Konsultacja w dziedzinie podatkowości – Leon Fuks, CPA, tel. 1-718-726-6080

Redakcja tekstu: Danuta Marciszek

Copyright © 2009, Elżbieta Baumgartner

ISBN-10: 0-97704536-7-4. Author: Elżbieta Baumgartner.

Kopiowanie całości lub fragmentów tej książki bez pozwolenia jej wydawcy stanowi naruszenie praw autorskich.

Treść niniejszej książki ma charakter ogólnej informacji i nie powinna być traktowana jako porada prawna. Przed podjęciem jakichkolwiek decyzji czytelnik powinien rozważyć swoją własną sytuację i ew. zasięgnąć opinii prawnika.

Twórcy książki dołożyli wszelkich starań, by przedstawić aktualne i prawdziwe informacje. Czytelnik powinien być świadomy, że przepisy, adresy i numery telefonów ulegają zmianie.

Specjalne podziękowania należą się osobom, które przyczyniły się do powstania tej książki. Są to: Mirek Rosół, Mieczysław Rowinski, Barbara Stobnicka, Roman Kupczak i Agnieszka Taciak.

Spis treści

1. Na kim polegać na starsze lata?	5
1.1. Czy liczyć na Social Security?	5
1.2. Czy liczyć na emeryturę zakładową?	6
1.3. Emerytury wykupywane samodzielnie	6
1.4. A co z ubezpieczeniem zdrowotnym?	9
1.5. Czy liczyć na dzieci?	10
1.6. Czy liczyć na rodzinę w Polsce?	11
1.7. Co więc pozostaje?	12
1.8. Umiesz liczyć? Licz na siebie.	12
2. Jak budować majątek, by nadrobić stracony czas	13
2.1. Jak zacisnąć pasa	13
2.2. Jak lokować pieniądze	14
2.3. Gdzie lokować pieniądze	15
2.4. Gdzie nie lokować pieniędzy	15
2.5. Ile lat życia ci zostało	17
2.6. Gdzie dowiedzieć się więcej	18
3. Amerykańska emerytura Social Security	19
3.1. Jak dociągnąć do 40 kwartałów	19
3.2. Kiedy przejść na emeryturę	22
3.3. Co nie każdy wie o Social Security	24
3.4. Czy trzeba się przyznać do polskiej emerytury składając wniosek o SS?	26
3.5. Gdzie dowiedzieć się więcej	27
4. Emerytura Social Security pobierana w Polsce	28
4.1. Emerytura za granicą a status imigracyjny	28
4.2. Świadczenia dla rodziny w Polsce	30
4.3. Dwudziestopięć-procentowy podatek	32
4.4. Polska emerytura pomniejsza Social Security	33
4.5. Emerytura Social Security a podatki w Polsce	37
4.6. Jak słać emeryturę do Polski	37
4.7. Jak SSA sprawdza cię za granicą	38
4.8. Medicare za granicą	39
4.9. Gdzie dowiedzieć się więcej	39
5. Wyjazd a inne programy emerytalne	40
5.1. Konsekwencje likwidacji programu emerytalnego	40
5.2. Jak zlikwidować IRA przed czasem	41
5.3. Jak wybierać IRA o czasie	44
5.4. Komu zostawić konto IRA	44
5.5. Co zrobić z kontem 401(k)	45
5.6. Co zrobić z emeryturą zakładową	46
6. Emerytury i renty w Polsce	48
6.1. Kto ma prawo do polskiej emerytury	48

6.2.	Podstawa wymiaru świadczeń.....	52
6.3.	Jak obliczana jest wysokość polskiej emerytury.....	53
6.4.	Postępowanie w sprawie przyznania świadczeń.....	57
6.5.	Polska emerytura odbierana w USA.....	58
6.6.	Zmniejszanie świadczeń pracujących emerytów i rencistów.....	59
6.7.	Renty z tytułu niezdolności do pracy.....	62
6.8.	Praktyczne rady jak załatwić emeryturę.....	64
7.	Jak dysponować pieniędzmi z Polski.....	68
7.1.	W jakim banku zostawić pieniądze.....	68
7.2.	Dostęp do pieniędzy z Polski.....	68
7.3.	Dyspozycje na wszelki wypadek.....	69
8.	Podatki emerytów w USA.....	71
8.1.	ABC amerykańskiej podatkowości.....	71
8.2.	Jakie podatki płacą emeryci w USA.....	71
8.3.	Opodatkowanie emerytury Social Security.....	73
8.4.	Jak obniżyć amerykańskie podatki.....	74
8.5.	Rozliczenie amerykańskich podatków z zagranicy.....	76
9.	Podatki w Polsce.....	78
9.1.	ABC polskiej podatkowości.....	78
9.2.	Ulgi podatkowe dla seniora w Polsce.....	80
9.3.	Podatki od emerytur i rent zagranicznych w Polsce.....	80
9.4.	Podatki od spadków i darowizn w Polsce.....	82
9.5.	Gdzie dowiedzieć się więcej.....	84
10.	Mieszkanie w Polsce.....	85
10.1.	Rodzaje mieszkań.....	85
10.2.	Opłaty przy nabyciu mieszkania czy domu.....	86
10.3.	Dodatek mieszkaniowy.....	88
11.	Ubezpieczenie zdrowotne w Polsce.....	91
11.1.	Jak działają Kasy Chorych.....	91
11.2.	Co kasa chorych pokrywa, a czego nie.....	92
11.3.	Gdy zgłaszamy się do lekarza.....	94
11.4.	Ubezpieczenie obowiązkowe.....	94
11.5.	Ubezpieczenie dobrowolne.....	95
11.6.	Powszechne ubezpieczenie zdrowotne a obcokrajowcy.....	97
11.7.	Dowód ubezpieczenia.....	97
11.8.	Sanatorium.....	98
11.9.	Gdzie dowiedzieć się więcej.....	101
12.	Pomoc społeczna dla seniorów w Polsce.....	102
12.1.	Na czym polega pomoc społeczna.....	102
12.2.	Zasiłek stały wyrównawczy.....	102
12.3.	Zasiłek pielęgnacyjny.....	104
12.4.	Usługi opiekuńcze dla seniorów.....	105
12.5.	Usługi świadczone przez organizacje pozarządowe.....	107
12.6.	Inne formy pomocy.....	108
13.	Zasady polsko-amerykańskiej umowy o zabezpieczeniu społecznym.....	110

13.1.	Zakres Umowy o zabezpieczeniu społecznym	110
13.2.	Uwzględnianie okresów ubezpieczenia dla celów przyznania świadczeń z ZUS	112
13.3.	Emerytury-renty z ZUS z amerykańskimi okresami ubezpieczenia	114
13.4.	Podstawa wymiaru emerytur dla osób, które pracowały za granicą	116
13.5.	Emerytury-renty z ZUS bez amerykańskich okresów ubezpieczenia	119
13.6.	Emerytury mieszane za okresy ubezpieczenia w Polsce i USA	120
13.7.	Kiedy brak jest możliwości uwzględnienia okresów ubezpieczenia z drugiego państwa	124
13.8.	Renty z tytułu niezdolności do pracy	124
13.9.	Kapitał początkowy dla osób, które pracowały w Polsce i w USA	126
14.	Jak uzyskać emeryturę lub rentę z Polski i USA	128
14.1.	Warunki nabycia prawa do emerytury lub renty	128
14.2.	Zgłoszenie do ZUS wniosku o świadczenia z Polski i USA	129
14.3.	Zgłoszenie wniosku z Polski i USA do instytucji amerykańskiej	131
14.4.	Wypłata emerytur i rent z ZUS i ich transfer do USA	133
14.5.	Obowiązki informacyjne emeryta w USA wobec ZUS	135
14.6.	Zmniejszenie lub zawieszenie świadczeń z ZUS za przychód z USA	136
14.7.	Przeliczenie emerytury przyznanej przez ZUS przed wejściem w życie Umowy	136
14.8.	Odwołania i terminy	137
14.9.	Jeżeli zataiłeś pobieranie emerytury ZUS	137
14.10.	Gdzie uzyskać dalsze informacje na temat stosowania Umowy	138
14.11.	Gdy w Urzędzie Social Security nic nie wiesz o polsko-amerykańskiej umowie	139
15.	Jeżeli zmienisz zdanie i zechcesz wrócić do Stanów	140
15.1.	Transfer dorobku z Polski	140
15.2.	Seniorze, korzystaj z należnych ci przywilejów	142
15.3.	Gdzie zamieszkać, gdy potrzeba pomocy	145
16.	Załącznik: Książki Poradnika "Sukces"	147
16.1.	Książki w języku angielskim dostępne w wersji tradycyjnej i elektronicznej	147
16.2.	Książki w języku polskim dostępne w wersji tradycyjnej i elektronicznej	147
16.3.	Materiały pomocnicze do kursów	152
16.4.	Książki wydane w wersji elektronicznej (e-książki)	153
16.5.	Książki w języku angielskim wydane w wersji elektronicznej (e-książki)	153
17.	Wybrane formularze	155
17.1.	Form SSA-308, Kwestionariusz SSA do wyjawienia zagranicznej emerytury	155
17.2.	Wniosek o polską emeryturę/rentę z tytułu niezdolności do pracy	157
17.3.	SSA Form 2490-BK, Wniosek o świadczenia zgodnie z międzynarodową umową ołączeniu zabezpieczeń społecznych	162
17.4.	Fragment wewnętrznych instrukcji SSA wyjaśniających urzędnikom jak przyjąć i załatwić wnioski Polaków zgodnie z umową	169

1. NA KIM POLEGAĆ NA STARSZE LATA?

Jeżeli sięgnęli Państwo po tę książkę, znaczy to, że myślicie o przyszłości i wiążecie ją z Polską. Wyjazd z USA – kraju, w którym spędziło się dużą część swego życia – nasuwa wiele pytań. Postaram się na te pytania odpowiedzieć w tej publikacji i przestrzec czytelników przed ewentualnymi problemami.

Powrót do Polski – to nie tylko zmiana klimatu, lecz również dla większości Czytelników przejście na emeryturę. Dlatego też planowanie przeprowadzki musi łączyć się z poczynieniem finansowych planów na resztę życia. Plany te należy zacząć robić i realizować na długo przed wyjazdem, żeby zapewnić sobie przysłowiową złotą jesień życia.

Do Polski nie warto wracać będąc biednym, bowiem poczucie życiowego sukcesu będzie się mierzyć tym, czy zdołaliśmy zapewnić sobie finansową niezależność. W Stanach nie warto być biednym również, gdyż stare lata i bieda – to smutna kombinacja. Ale powrót do Polski z pustą kieszenią – to przyznanie się przed całą rodziną i znajomymi do życiowej porażki.

Nasza zamożność na starsze lata zależeć będzie od programów emerytalnych, jakie wypracujemy i od własnych oszczędności. Niektórym bliskość rodziny doda poczucia bezpieczeństwa. Zacznijmy to opracowanie od rozważenia, na kim możemy polegać na starsze lata.

Trzeba wiedzieć: W Stanach Zjednoczonych istnieją trzy podstawowe kategorie planów emerytalnych:

- emerytura społeczna – Social Security,
- emerytury zakładowe (*pension plans*),
- emerytury wykupywane samodzielnie.

1.1. Czy liczyć na Social Security?

Najbardziej znana jest emerytura Social Security. Może ją otrzymać każdy, kto rozliczał się z podatków i wpłacał składki na fundusz Social Security (tzw. podatek FICA) przez minimum 10 lat. Połowę podatku FICA płaci pracodawca, połowę pracownik. Osoby zatrudnione na własnym rozrachunku muszą samodzielnie płacić FICA w wysokości 15.3% od zarobków. Nie liczy się tu ciągłość pracy. Rok (cztery kwartały) można zaliczyć nawet pracując tylko jeden miesiąc, byle tylko zarobić wymagane minimum, które w 2009 roku wynosi \$1,090 na kwartał, czyli na rok \$4,360.

System Social Security zajmuje się również wypłacaniem świadczeń inwalidzkich, wdowich (sierocych) i rodzinnych. Żona emeryta może dostawać 50% jego świadczeń, jak również dziecko emeryta, które nie ukończyło 18. roku życia.

Przestrzegam tych, którzy uważają, że mogą deklarować tylko minimalny dochód w granicach \$4,000-5,000 rocznie, a potem do reszty swoich dni pobierać hojną emeryturę. Nic dalszego od

prawdy, drodzy Państwo! Osoba, która płaciła tylko minimum wyznaczone przez Social Security, po 10 latach otrzyma emeryturę śmiesznie niską – kilkadziesiąt dolarów miesięcznie!

Przeciętna emerytura Social Security wynosi ok. \$1,000 miesięcznie, a imigranci z reguły dostają świadczenia niższe od Amerykanów, bo pracują mniej lat i mniej wpłacają do systemu. Wysokość emerytury zależy od odpowiednio wyliczonej średniej z 35 lat. Wielu imigrantów pracuje w Stanach Zjednoczonych znacznie krócej i nawet jeżeli w końcowych latach zarabia tyle, co Amerykanie, to ich średnie zarobki, a zatem i sama emerytura będzie znacznie niższa. Świadczeń Social Security nie wypłaca się nielegalnym imigrantom w Stanach Zjednoczonych.

📖 Systemowi Social Security poświęcone są rozdziały 3 i 4. Jeszcze obszerniej jest on omówiony w książce Ubezpieczenie społeczne Social Security (patrz załącznik).

1.2. Czy liczyć na emeryturę zakładową?

Emerytury zakładowe – to emerytury udzielane przez zakłady pracy, z reguły duże przedsiębiorstwa, bowiem małych firm nie stać na taki luksus. Zapewnienie tradycyjnej emerytury pracownikom zależy tylko od dobrej woli zakładu pracy, a raczej od jego zamożności. Dobre świadczenia pracownicze nie wynikają z dobrego serca przedsiębiorstwa, lecz z chęci przywiązania personelu i zmniejszenia rotacji kadry.

Zakładowe programy emerytalne bywają prowadzone przez przedsiębiorstwa albo związki zawodowe. Jest ich wiele rodzajów, bo każdy zakład ustala swoje własne reguły. Przeważnie emerytura wynosi 1% za każdy przepracowany w zakładzie rok, gdzie minimum bywa 15 czy 20 lat.

Zaledwie 60% pracowników w Ameryce kończy swoją działalność zawodową, pobierając zakładowe emerytury. Wśród imigrantów ten odsetek jest bez porównania mniejszy, bowiem pracują oni przeważnie w małych zakładach, które emerytur nie zapewniają.

W odróżnieniu od Social Security, emerytury zakładowe przeważnie nie są waloryzowane (czyli powiększane o wysokość inflacji), przez co zadowalające na początku świadczenia mogą nie wystarczyć na życie po kilkunastu latach.

1.3. Emerytury wykupywane samodzielnie

Dla ciebie: Amerykańscy ustawodawcy zauważyli, że wielu Amerykanów na starość nie ma źródeł utrzymania i zezwolili na utworzenie indywidualnych planów emerytalnych, na które pracownicy mogą łożyć samodzielnie.

Zalety indywidualnych programów emerytalnych

W USA istnieje kilka rodzajów indywidualnych programów emerytalnych, z których najpopularniejszy jest IRA (Individual Retirement Account). Podatnicy mogą na nie wpłacać pieniądze sami albo przy pomocy swoich pracodawców. Oto główne zalety programów emerytalnych:

- Wpłata pomniejsza dochód do opodatkowania (z wyjątkiem Roth IRA).
- Pieniądze na koncie emerytalnym rosną z odroczeniem podatków do czasu ich wybrania.
- Pieniądze można inwestować w dowolnych instytucjach finansowych i w różne instrumenty finansowe, np. w fundusze powiernicze (*mutual funds*).
- Emerytalne fundusze są zabezpieczone przed roszczeniami wierzycieli.

- Uczestnictwo w programach emerytalnych zachęca nas do regularnego oszczędzania i inwestowania.

Z programów emerytalnych można wybrać pieniądze dopiero po ukończeniu 59.5 roku życia. Przed tym terminem trzeba zapłacić karę w wysokości 10%. Od wycofanych kwot płaci się podatek dochodowy (z wyjątkiem programu Roth IRA).

Ile własna emerytura będzie płacić

Niektórzy pytają, ile ta emerytura IRA będzie płaciła. Otóż nie będzie wcale płaciła. Po prostu na koncie będzie się miało tyle, ile sobie ktoś uskłada i ile procent mu narośnie. IRA to nie jest żadna pensja przez kogoś nam darowana, lecz nasze własne pieniądze uskładane na starsze lata. Amerykanom, którzy zaczynają wpłatę na IRA mając 20 lat, przez połowę wieku uzbiera się pokaźny majątek, tym bardziej, jeżeli kapitał zainwestują w akcjach lub w dobrych funduszach powierniczych (*mutual funds*). Ale imigranci, którzy przyjechali do Stanów w sile wieku, a co gorsze stracili wiele lat na adaptację, uzbierają na IRA po dwa tysiące rocznie kwotę o wiele za małą, by mogła być znaczącym oparciem na przyszłość.

Oto w największym skrócie lista programów emerytalnych dostępnych dla amerykańskim podatników. Spośród nich najważniejsze jest IRA i Roth IRA, gdyż są dostępne prawie dla wszystkich.

IRA

Proste! Każdy, kto pracuje zarobkowo, może otworzyć konto emerytalne IRA (Individual Retirement Account) i wpłacić na nie do \$5,000 rocznie (w roku 2008 i później), ale nie więcej niż wyniosły jego zarobki z pracy. Niepracujący małżonek może wpłacić tyle samo. Osobom, które przekroczyły 50. rok życia, wolno wpłacać na IRA o \$1,000 więcej w roku 2007 i później. I tak oto 50-latek może wpłacić aż \$6,000 na konto IRA.

Wpłaty na IRA są odpisem podatkowym dla osób, które nie mają w pracy programu emerytalnego. Osoby, które mają program emerytalny w pracy, też mogą odpisać wpłaty, jeżeli mają umiarkowane zarobki. Limity dochodu pokazane są poniżej w tabeli 1.1.

Konto IRA można otworzyć w dowolnej finansowej instytucji: banku, funduszu powierniczym, u maklera czy zainwestować w dowolnym finansowym instrumencie (z niewielkimi wyjątkami).

Roth IRA

Na konto Roth IRA, nazwane tak od nazwiska senatora Williama Rotha, można składać tyle, co na tradycyjne konto IRA (patrz powyżej). Wpłata na Roth IRA nie stanowi odpisu podatkowego, ale za to zyski na koncie nigdy nie będą opodatkowane.

Depozytów na Roth IRA mogą dokonywać małżeństwa o dochodach nie przekraczających limitów pokazanych w tabeli 1.1.

Razem na zwykłe konto IRA i Roth IRA nie można wpłacić łącznie więcej niż \$5,000 rocznie (plus \$1,000 dla osób po 50-ce). Konta IRA (zwykłe lub Roth) można mieć jednocześnie z innymi kontami emerytalnymi wyliczonymi poniżej: kontem emerytalnym pracowniczym i kontem emerytalnym dla samozatrudnionych.